

ชื่อวิทยานิพนธ์ : ศึกษาเมตตาเจโตวิมุตติอันเป็นบาทฐานในการบรรลุธรรม

ผู้วิจัย : พระสมุห์มานัส อคฺคปญฺโญ (วงศ์สาขา)

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (วิปัสสนาภาวนา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระมหาสันติ นาควโร, ดร. ศน.บ.,ป.ธ. ๙, Ph.D. (Sanskrit Literature))

: ดร.บุญญา วิริยจร, บธ.บ.,พธ.ม., Ph.D. (Buddhist Studies)

วันสำเร็จการศึกษา : ๓๑/มีนาคม/๒๕๕๘

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ เพื่อศึกษาการบรรลุธรรมในคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาท เพื่อศึกษาเมตตาเจโตวิมุตติในคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาท เพื่อศึกษาเมตตาเจโตวิมุตติอันเป็นบาทฐานในการบรรลุธรรม โดยการศึกษาข้อมูลจากคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาท คือ พระไตรปิฎก อรรถกถาฎีกา และคัมภีร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาเรียบเรียงบรรยายเป็นเชิงพรรณนาเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ แล้วแก้ไขตามคำแนะนำ

จากการวิจัยพบว่า การบรรลุธรรม คือ การพัฒนาปัญญาให้เกิดญาณหยั่งรู้แจ้งอริยสัจ ๔ ตามระดับโลกุตตรธรรม ๙ คือ มรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑ บรรลุคุณธรรมสำเร็จเป็นพระอริยบุคคล ๔ จำพวก ได้แก่ พระโสดาบัน พระสกทาคามี พระอนาคามี และพระอรหันต์ ส่วนพระอริยบุคคลชั้นสูงสุด คือ พระอรหันต์ละสังโยชน์ได้ ๑๐ อย่าง คือ สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส กามราคะ ปฏิฆะ รูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทธัจจะ และอวิชชาโดยสิ้นเชิง

เมตตาเจโตวิมุตติ เป็นเมตตาที่เกิดจากตติยฌาน และจตุตถฌาน พ้นจากปัจจัยกัณฐกรรม (ธรรมที่เป็นข้าศึก) กล่าวคือนิเวรณ ๕ ประการ ได้แก่ กามฉันทะ พยาบาท ถีนมิทธะ อุทธัจจกุกกุจจะ และวิจิกิจฉา เมตตาเจโตวิมุตติ เป็นความหลุดพ้นทางจิตด้วยอำนาจเมตตา หลักสำคัญในการเจริญวิปัสสนาภาวนาพบว่า ผู้เจริญเมตตา จิตคิดถึงธรรมนั้น ชื่อว่าเจโตจิตพ้นจากพยาบาทและกิเลสที่กลุ่มมจิตทั้งปวง จึงชื่อว่าวิมุตติเมตตาด้วย เป็นเจโตวิมุตติด้วยเพราะเหตุนี้ จึงชื่อว่าเมตตาเจโตวิมุตติ ประโยชน์จากการเจริญเมตตาเจโตวิมุตตินี้ ทำให้ได้ทั้งวิชาและวิมุตติ

จากการศึกษาเมตตาเจโตวิมุตติ พบว่า แนวทางการเจริญภาวนาแบบสมถยานิก คือ การเจริญวิปัสสนาโดยอาศัยวิธีการของสมถะเป็นบาทฐานก่อน ทำองค์ฌานเป็นเมตตาฌาน ให้เกิดขึ้นเป็นวสีภาวะ ยกจิตออกจากองค์ฌาน พิจารณาเห็นพระไตรลักษณ์ โดยสรุปได้แก่ รูป-นาม ซึ่งเป็นแดนเกิดของปัญญา โดยผ่านกระบวนการปฏิบัติกรรมฐานตามหลักสติปัฏฐาน ๔ เห็นความ

เสื่อมไปและสิ้นไปของสังขารทั้งหลาย ด้วยวิปัสสนาปัญญา เห็นแจ้งในอริยสัจ ๔ เป็นผลให้วิชา
สมบุรณ์และบังเกิดวิมุตติทั้งสองส่วน พ้นจากรูปกายด้วยอรุปสมบัติ และพ้นจากกิเลสด้วย
อริยมรรค.

Thesis Title : A Study of Mettācetovimutti, As The base of Enlightenment

Researcher : Phrasamu Manus Aggapañño (Wongsakha)

Degree : Master of Arts (Vipassana Meditation)

Thesis Supervisory Committee

: Phramaha Santi Nāgavaro (Santidharangkura), Pali IX, Ph.D.
(Sanskrit Literature)

: Dr.Boonchaya Wiwitkhajon, B.A., M.A., Ph.D. (Buddhist
Studies)

Date of Graduation : 31/March/2015

Abstract

This thesis is of 3 objectives, namely : to study the attainment of the Dhammas in Theravāda Buddhist Scriptures, to study Mettācetovimutti in Theravāda Buddhist Scriptures and to study Mettācetovimutti which is the base of attaining the Dhammas by studying the data from Theravāda Buddhist Scriptures : - The Three Baskets, the commentaries, the Sub-Commentaries and other connected scriptures. These scriptures are brought to be composed, to be explained in the pattern of description and to propose to the experts for their advices.

From the research, it is found that the attaining of the Dhammas is to develop the wisdom to cause Ñāna to arise and to realize the Four Noble Truths according to the level of Lokutra Dhammas : - 4 Maggas, 4 Phalas and Nibbāna. To attain Lokutra Dhammas causes one to be the Noble One : - Sotāpanna, Sakadāgāmī, Anāgāmī and Arahanta. The highest noble one is Arahanta who can get rid of the 10 Sanyojanas : - Sakkāya-Diṭṭhi, Vicikicchā, Sīlabbata-Pramāsa, Kāmarāga, Paṭigha, Rūparāga, Arūparāga, Māna, Uddhacca and Avijjā.

The study of Mettā Cetovimutti means the loving kindness arising from Tatiyajhāna and Catutthajhāna the fact of which is to be away from the Puccanīka

Dhamma : - the Five Hindrances : - Kāmachanda, Byāpāda, Thīnamiddha, Uddhacca-Kukkucca, and Vicikicchā. Mettā Cetovimutti is the going away from the defilements with Loving Kindness. From the important principles in developing the Insight Meditation, it is found that one who develops Metta is called the one who goes away from ill-will and defilements which disturb all the minds. Thus it is called Vimutti Mettā and Cetovimutti. Therefore, the said two words are called MettaCetoVimutti. The benefit from the develop of Cetovimutti causes one to receive both Vijjā and Vimutti.

From the study of Cetovimutti, it is found that the way of developing Kammatṭhāna in type of Samāthayānika is the development of the Insight Meditation with help of the method of Samatha as a base in developing the Insight Meditation. That is to make the organs of Jhāna be the Mettajhāna from which one can see the three characteristics and is to see the Form and the Mind as the origin of wisdom. To find the TiLakkanā through the process of practice according the principles of Satipattāna is to find the decay and the extinguishment of all the aggregates with the Insight wisdom from which one can realize the Four Noble Truths the fact of which causes Vijjā to be complete and causes 2 Vimuttis to arise from which the practice can be away from the Form with Arupā-Samapatti and from the defilements with Ariya Magga.